

СЕКЦІЯ 1. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИХ, ЕНЕРГО- І РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

УДК 633.1/.85:330.552:338.43:631.559(477)

СТАН І ПРОБЛЕМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Бараболя О. В., канд. с.-г. наук, доцент,
Доронін С. М., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
e-mail: olga.barabolia@pdaa.edu.ua
Полтавський державний аграрний університет

Анотація. На сьогодні вирощування сільськогосподарських культур в Україні перебуває у скрутних умовах через активні бойові дії, часткову окупацію земель, замінування тощо. Також існують проблеми з забезпечення виробництва насінням, добривами, засобами захисту рослин, паливо-мастильними матеріалами та інші. Враховуючи досвід 2022 року, у поточному році прогнозується збільшення посівних площ під олійні культури, ніж під зерновими, з метою забезпечення більших прибутків.

Ключові слова: врожайність, зернові культури, олійні культури, валовий збір.

Вирощування сільськогосподарських культур в Україні наразі перебуває у значно скрутніших умовах, ніж зазвичай, коли посівні кампанії стикалися з достатнім переліком проблем: погодні умови, ціни на посівний матеріал, паливно-мастильні матеріали, добрива та засоби захисту рослин тощо. З минулого року перед вітчизняними аграріями постали більші випробування – посів культур, догляд за ними, збір урожаю та збут сільськогосподарської продукції в умовах повномасштабної війни. Так, за результатами 2022 року виробництво зернових культур в Україні скоротилося порівняно з 2021 роком на 37 % (до 53,9 млн т) [1], що зумовлено наступними факторами: веденням бойових дій; тимчасовою окупацією частини українських територій; замінуванням звільнених територій; зниженням урожайності культур порівняно з 2021 роком; ускладненим і суттєво розтягнутим у часі збором урожаю через дощову погоду восени тощо.

Посівна кампанія 2023 року в Україні буде найскладнішою за всі роки, починаючи з незалежності країни, оскільки повномасштабна війна триває, а її наслідки мають ще більш негативний вплив через [1, 2]:

- зменшення посівних площ від 3,8 до 7 млн га, що становить 13,3–31,8 % відносно 2021 року, через бойові дії, окупацію або замінування;
- недолік запасів насіння, добрив, засобів захисту, палива тощо;

- рівень підживлення озимих культур відбувся у неповній мірі, оскільки закупівлі добрив і засобів захисту становили 40 % від рівня 2021 року, що вплине на врожайність і якість продукції;

- недолік фінансових ресурсів через проблеми зі збутом продукції у 2022 році тощо.

Також прогнозується зменшення врожаю зернових культур у 2023 році на 46 млн тонн або на 15 % від рівня 2022 року через підвищення собівартості їх вирощування та збільшення посівних площ олійних культур (ріпаку, сої, соняшнику) [3]. Це пов'язано з тим, що у 2022 році експорт олійних культур збільшився у 2,1 рази (7,9 млн т) відносно 2021 року завдяки зменшенню експорту продуктів їх переробки (олії й макухи) та необхідністю аграріїв повернути вкладені кошти з метою продовження своєї діяльності. При цьому, експорт зернових у 2022 році становив 38,4 млн т, що на 24 % менше за попередній рік [1].

Також найбільш значною проблемою для подальшої діяльності українських агровиробників є зростання розриву між світовою та внутрішніми цінами. Наприклад, до початку війни цей розрив становив приблизно 40 дол. на тонні для зернових, то у 2022 році – вже майже 150 дол. на тонні. Вони складають додаткові витрати виробника на логістичні витрати, страхування та всі ризики, які наразі сплачує лише українська сторона [1]. Таким чином, зменшуються фінансові ресурси виробників, що безпосередньо впливає на наступну посівну, та негативно впливає на вітчизняну економіку, оскільки зменшуються податкові надходження і виробництво продукції з доданою вартістю. Окрім того, прямі збитки від війни в сільському господарстві України станом на вересень 2022 року оцінювалися у 6,6 млрд дол. [4].

Посів озимих культур під урожай 2023 року було здійснено на 4,8 млн га, що на 26 % менше за 2021 рік на контрольованих територіях і на 43 % менше до посівів на всій території України. При цьому, у центральних і північно-східних областях посівні площі були більш критично зменшені у зв'язку з проблемами їх реалізації через обмежені експортні можливості та коштовну логістику. Територіальне розміщення регіонів поблизу морських портів і кордонів з ЄС дозволяє встановлювати вищу ціну на сільськогосподарську продукцію порівняно з регіонами на півночі та сході України (рис. 1). Однак, навіть у західних областях ціни є збитковими.

Зменшення посівних площ зернових культур обумовлено фактором більшої прибутковості (у два рази) олійних культур на світовому ринку. Отже, прогнозується, що посівні площі під останніми будуть на рівні 9,7 млн га, що на 32 і 9% більше за показники 2022 і 2021 років відповідно. Тоді як під зерновими культурами – 8,7 млн га, що менше на 22 і 45% за показники 2022 і 2021 років відповідно. Подібна ситуація вперше – коли посівні площі під олійними культурами будуть більше, ніж під зерновими [2].

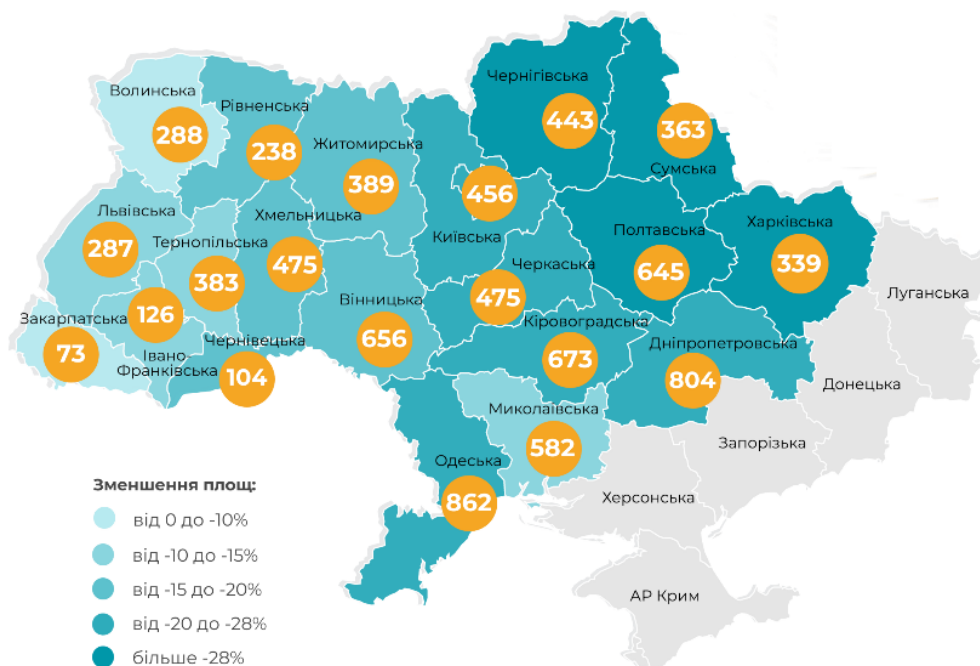

Рисунок 1. Прогноз посівних площ зернових культур у 2023 році, тис. га
Дані: [2]

Зважаючи на вищезазначені проблеми, очікувана врожайність зернових знизиться залежно від регіону та культури на 10–30 % порівняно з середньою урожайністю минулих років (рис. 2). У підсумку валовий збір зернових у 2023 році може становити 34 млн т, що менше на 37 і 60 % показників 2022 і 2021 років. В той же час валовий збір олійних культур очікується більшим за попередні періоди на 13 і 15 % відповідно – на рівні 19,3 млн т.

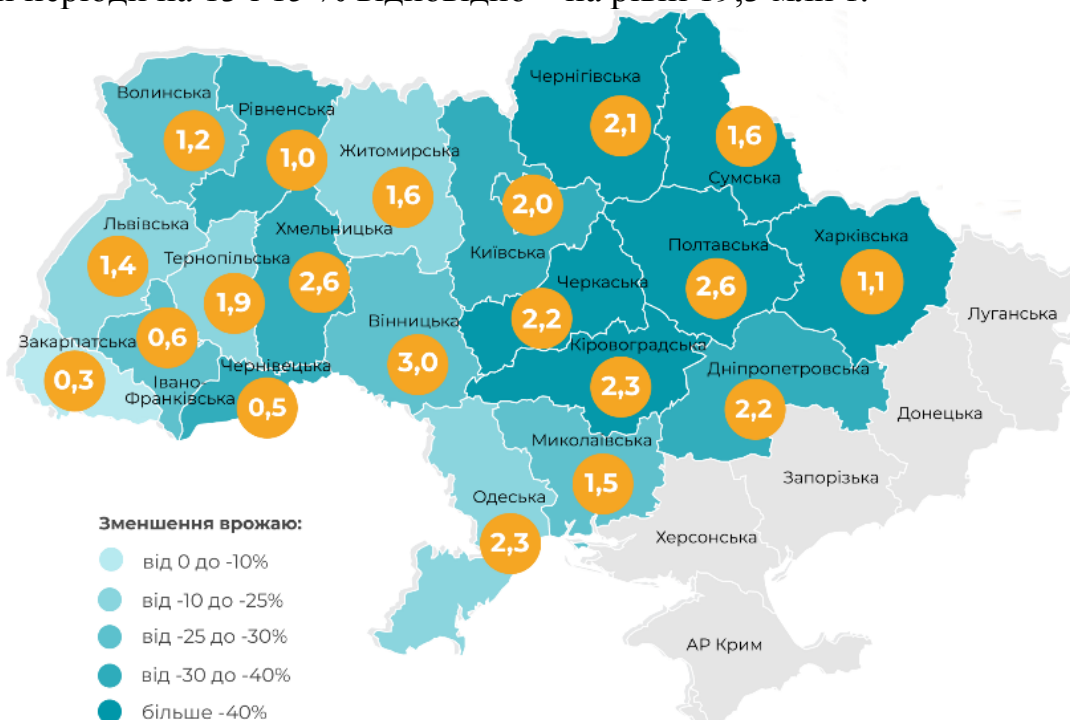

Рисунок 2. Прогноз валового збору зернових культур у 2023 році, млн т
Дані: [2]

Таким чином, наведені валові обсяги виробництва та внутрішні потреби України, експортний потенціал олійних і зернових культур у 2023/24 маркетингові роки буде приблизно 35 млн т, що становитиме 3 млн т на місяць. Тоді як у 2021/22 маркетингові роки відповідний експортний потенціал був на рівні 85 млн т зернових і олійних (7 млн т на місяць) [2]. Отже, для підтримки агровиробників у 2023 році важливими є підтримка на державному та міжнародному рівнях із залучення пільгових кредитів і забезпечення експортних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Виробництво зернових в Україні торік скоротилось на 37% - УКАБ (30.03.2023). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3675809-virobnictvo-zernovih-v-ukraini-torik-skorotilos-na-37-ukab.html>.
2. У 2023 році посівні площі під зерновими в Україні скоротяться на 45%, а валовий збір – до 60% (16.12.2022). URL: <https://www.agronom.com.ua/u-2023-rotsi-posivni-ploshhi-pid-zernovymu-v-ukrayini-skorotyatsya-na-45-a-valoviy-zbir-do-60>.
3. Найтяжча посівна: що буде з продовольчою безпекою в Україні на другий рік війни (15.03.2023). URL: <https://www.rfi.fr/uk/ukraina/20230315-najtyazhcha-posivna-sho-bude-z-prodovolychoyu-bezpekoju-v-ukraini-na-drugiy-rik-vijni>.
4. Жирій К. Рік аграрної непереможності: як Україна попри війну годувала себе та світ (04.01.2023). URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/rik-agrarnoji-neperezmozhnosti-yak-ukrajina-popri-viynu-goduvala-sebe-ta-svit-12099183.html>.

Abstract. Today, cultivation of agricultural crops in Ukraine is in difficult conditions due to active hostilities, partial land occupation, mining, etc. There are also problems with ensuring the production of seeds, fertilizers, plant protection products, fuels and others. Taking into account the experience of 2022, the current year is forecast to increase the area sown under oil crops than under grain crops, in order to ensure higher profits.

Keywords: yield, grain crops, oil crops, gross harvest.

УДК 351.779

ВІПРОДЖЕННЯ СВИНАРСТВА ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Бондар А. О., канд. с.-г. наук, доцент

e-mail: aobondar@mnau.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Розглянуто вплив інфрачервоного опромінення на продуктивність поросят. Встановлено, що використання опромінювача ІЧУФ-1 з дозою 500 Вт інфрачервоного світла з доповненням ультрафіолетового опромінення потужністю 15 Вт дозволить підвищити середню живу вагу, абсолютний приріст живої ваги за період дорощування, середньодобові прирости молодняку свиней.

Ключові слова: гігієна, добробут, поросята, обігрівання, лампи.